

resztek – a temető zárt terébe szűkül a vizsgálódás, majd ösképzetek úsznak a képbe. „A lomb rőtté vált neszezése” elhossa a gaz- és levélegetés idejét, s a tűz belekap a hulladékba, mindenbe, ami kallódó és fölösleges. Mohásodó keresztek ropognak a sírokon, s olykor az élő zöldbe harap a láng. „Gazégetéskor / halottaimra gyújtották a terjáni temetőt” (Égetés).

Erősen visszafogott, lesötétített hangon szólalnak meg a Gyertyakomorság versei. A pillanatképeket elégikusan megnyúló strófák váltják föl. A helyzetfeltárás után az én érzelmi állapotának a rögzítése, a hova forduljak boncolgatása következik. A „se nap, se éj” versei ezek az önelemzések. Kockacsönd és halál, a vers meg csak kínlódik, „mert megperzseltek / mert kiégettek”. A rokon lelkek megidézésének az ideje és a helye ez a néhány költemény, a sorstársak köszöntése, egyben búcsúvétel. Pilinszky, Podolszki, Sziveri világának a megérintése.

Azután ismét múltba fordul a vers. Faluról falura vándorol az emlékezet a hazai tájon. Aracs, Hodics, Hetény, Sasülés – ősi települések sorjáznak, moccannak meg haló porukban. A föld színéről való eltűnés feletti fájdalom szólal meg igen mély átéléssel a Sasülésben, hogy ily módon váljon eggyé a lírai én létérzékelése azzal a csörgösti megállapítással, mely szerint kihalni fájdalmasabb, mint meghalni.

A pusztulás zöldes hályoga homályosítja a kötet utolsó versét-ciklusát, a töredékes, félmondatokban dadogó Ahogy sorait, melyből kiderül, minden élet ütötte sebet begyógyít az örök sötétség eljövetele.

Mit is lehet mindehhez hozzátenni? Legfeljebb csak annyit, igaza van Ladányi Istvánnak, a recenziensnek, amikor a következőket állapítja meg Cs. Simon István költészetéről: „Legszebbek az egykori táj egy-egy részletét, egy-egy líraiként átélt pillanatot, gondolatot néhány apró képpel leíró versek . . .”

CSAPÓ Julianna

VILÁGUNK JELENSÉGEINEK NÉPI MAGYARÁZATA

Szent Péter atyafisága. Jugoszláviai magyar gyűjtésekből válogatta Jung Károly. Elmesélte Bognár Antal. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1992

A Forum Kiadó Mondavilágunk sorozatának második, a *Mátyás király országlása* című első kötethez hasonlóan, gazdagon illusztrált, tetszetős kötetét veheti kézbe az olvasó. Ezúttal a Szent Péter személye köré fonódó jugoszláviai magyar mondakincsből választott ki egy füzérre valót Bognár Antal, a szerkesztő-mesélő és Jung Károly, a válogató. A második kötet beosztásában is igazodik az elsőhöz. A mondafüzér elé járuló rövid bevezető, a mondák, mesék, legendák lényegi jegyét, eredetmagyarázó jellegüket emeli ki. Tudomást szerzünk arról, hogy világunk mindenekelőtt két szent, Jézus és Péter apostol cselekedetei, földi tevékenysége által lett olyan, mint amilyennek most ismerjük. S hogy korábbi állapotához képest mi változott rajta? A „közelebbi és távolabbi atyafiság” meséiben, a népi szájhagyomány magyarázataiban kell keresnünk a választ. „Mert a magyarázat teszi az embert” – hirdeti a mesélő.

A cím nélküli szövegeket Péter László linometszetei vezetik be és kapcsolják füzérre, amellettt hogy képüleg megjelenítik, sőt vizuálisan „továbbgondolják” a tartalmat. Jézus és Péter, akár Mátyás király az első kötetben, járják a világot, s „úti” élményeik

elbeszélése nyomán világunk változásának, alakulásának eseményeiről, a lények, tárgyak, jelenségek keletkezésének mikéntjéről is tudomást szerez az olvasó, úgy, ahogy azt a népi logika hihetőnek véli. Megtudjuk, hogyan alakult ki az ember életének terjedelme, hogyan keletkezett a gomba, a fában csomó, a szunyog vagy a búzagalász. A mondafüzér azonban egyéb folyamatosságot is felvet. Az emberélet alakulását, haladását követi, teremtésétől egészen halálának módozatáig. Már a cím is előlegezi, a bevezető szöveg pedig egyértelműen tudatosítja bennünk azt a tényt, hogy a mondákban, mesékben és elbeszélésekben nem csupán az egymást sajátosan kiegészítő Jézus és Péter apostol kap központi szerepet, hanem mindenekelőtt az „atyafiság”, azaz az emberek, hiszen minden értük történik, nemcsak a világon, hanem értük küzdenek folyvást az égi és alvilági hatalmak is. Jézus és Péter földi tartózkodásuk idején egymás kiegészítői, elengedhetetlen tartozékai, hiszen „Jézusnak nagy szüksége volt Péterre, és Péter semmi se lett volna Krisztus nélkül”. A mindenható, minden emberi gyarlóság felett álló, jutalmat és büntetést mérő Jézus mellett Péter, a Genezáreti-tó halászából lett isteni tanítvány az, aki az emberi magatartás képviselője, ki az embereket közvetlen atyafiságának tekinti, s ki embertársaihoz hasonlóan gyarló, olykor fondorlatos, kicsinyes, naiv és pórul jár. Kedve kerekedik mulatni, dorbézolni, nem bír az étvágyával, jutalmat eszközöl ki Jézustól a jó emberek számára, s orvoslást kér saját sérelmeire: az égi hatalom s a földi, gyarló ember közötti kapcsolat megteremtője. Élő személyként emlékeznek rá az emberek, ki a másvilágon a hívek és az apostolok feletti hatalmat kapta Jézustól, s akinél halálát követően az ember „kopogtat”.

A mondák nyelvezete, a mai kor gyermekének (hiszen számukra készült ez a kötet) felfogásához igazodik, de fordulataiban régmúlt idők archaikusságát, szellemét őrzi. A színhagyomány jellegéhez igazodva a változatokban élés lehetőségeire is felhívja a figyelmet, miközben a másik magyarázat igazságának esélyeit is latolgatja a mesélő.

A *Szent Péter atyafisága* mindenekelőtt a gyermek olvasó igényéhez, érdeklődéséhez mért olvasmány, de a felnőtt számára is kedves élményt jelenthet, a legszubjektívebb gyermekkori emlékeket, nagyszüleink beszédbeli fordulatait, okító tanácsait juttatja eszünkbe: „Nehogy te is úgy járj, mint Szent Péter Jézussal. . .” Hasznos (hiszen a hiányzó vallási ismereteket is pótolhatja némileg), kedves és kellemes olvasmány a Mondavilágunk sorozat második kötete.

BENCE Erika

S Z Í N H Á Z

SZÍNHÁZI NAPLÓ

Atyák és apák – A színikritikusból drámaíróra váltott Slobodan Selenić regényből színpadra alkalmazott műve egy belgrádi család három nemzedékét végigkísérő krónika, amelyből – sajnos – éppen a dráma hiányzik. Petar Marjanović dramatiszációja csak családi album, képeskönyv, amely azokon kívül, akiket ábrázol, másokat nem kimondottan érdekelhet. Holott olyan évtizedeket idéz fel, amelyek bővelkedtek izgalomban, hiszen két háború vihara fenyegette és rázta meg a család (s még hány család!) nyugalmát, nem is szólva arról a helyzetről, amely a Medaković családban jött létre azáltal, hogy a Londonban tanuló fiú, a középső nemzedék képviselője, angol nőt vesz felesé-